

Vastaus kirjalliseen kysymykseen postinsaajan oikeudesta erityisjake- lupalveluun ja siitä aiheutuvista lisäkustannuksista sanomalehtien var- haisjakelussa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Kimmo Kiljunen /sd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 599/2022 vp:

Onko ministeri tietoinen erityisjakelupalvelusta aiheutuvista lisäkustannuksista sanomalehtien varhaisjakelussa harvaan asutuilla paikkakunnilla ja

näkeekö ministeri mahdolliseksi postilainsäädännön kehittämisen siten, että erityisjakelupalvelussa olevien sanomalehtien varhaisjakelulle asetettaisiin kohtuullinen maksuyläraja?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Postilain 43 §:n mukaan pientaloihin jaettavat kirjelähetykset on kannettava postilaatikkoon, joka sijaitsee paikalliset olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisen matkan päässä postin saajan osoitepaikasta. Kerrostalojen asuinhuoneistoihin jaettavat kirjelähetykset on kannettava kerrostalokohdaintsiin lokerikkoihin tai huoneistokohtaintsiin postiluukkuihin. Jakelupaikkaa määriteltäessä voidaan lisäksi ottaa huomioon paikalliset olosuhteet tai postin saajan iästä tai terveydentilasta johtuvat henkilökohtaiset erityistarpeet. Tämän lisäksi postin saaja voi sopia poikkeavista järjestelyistä postiyhtyrityksen kanssa kohtuullista maksua vastaan.

Viestintävirasto (nykyinen Liikenne- ja viestintävirasto Traficom) on postilain 48 §:n nojalla antanut määräyksen postilaatikkojen sijoittelusta. Määräyksen 8 §:n mukaan postin saajan liikuntaesteisyys tai vähintään 75 vuoden ikä on huomioitava jakelussa siten, että tällaisella henkilöllä on pyynnöstään oikeus saada postinsa jaetuksi joko tontin rajalle ajo- tai kulkuliittymään sijoitettuun postilaatikkoon, asunnon ulko-oven välittömään läheisyyteen sijoitettuun postilaatikkoon taikka huoneistokohtaiseen postiluukkuun.

Palvelu on lakisääteinen, eikä siitä saa periä erillistä maksua. Postilain tarkoitusta ja soveltamisalaa koskevan 1 §:n mukaan lakia ei kuitenkaan sovelleta sellaisen palvelun tarjoamiseen, joka koskee sanoma- ja aikakauslehtiä. Tästä syystä myös erityisjakelua koskeva sääntely kattaa vain postin päiväjakelun, ei esimerkiksi varhaisjakelun sanomalehtiä. Sanomalehtijakelu ei myöskään koskaan ole kuulunut postilain mukaisen yleispalveluvelvoitteen piiriin. Postilain sääntelyn ulkopuolelle jäävä toiminta, kuten sanoma- ja aikakauslehtien jakelu, on Suomessa markkinaehtoista. Sanomalehtien varhaisjakelun erityisjakelun maksuylärajasta säätäminen olisikin nykyisen postilain näkökulmasta katsottuna haastavaa ja vaatisi isoja lainsäädännöllisiä muutoksia.

Halutessaan lehden tilaaja voi erikseen sopia jakelijan kanssa siitä, että sanomalehti toimitetaan lähemmäs kotiovea. Esimerkiksi Postin tarjoama Varhaisjakelulehti kotiin -palvelu on kuluttajille tarjottava varhaisjakelun lisäarvopalvelu. Tämä maksullinen lisäpalvelu mahdollistaa varhaisjakelussa jaettavan lehden saannin kotiovelle. Palvelun voi ostaa sellaisiin postiosoitteisiin, jotka sijaitsevat yleisesti ja ympärivuotisesti liikennöitävien teiden varrella. Palvelun hinnoittelu perustuu perustamismaksuun ja reittipoikkeaman mukaiseen vuosimaksuun.

Postilain muuttamista ja väliaikaista muuttamista koskeva hallituksen esitys on tällä hetkellä eduskunnan käsiteltävänä. Eesityksen mukaan postilain yleispalvelun osalta siirryttäisiin viisipäiväisestä kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun. Kolmipäiväiseen keräilyyn ja jakeluun siirtymisen johtuu kirjepostin määrän jatkuvasta vähenemisestä. Yleispalvelun keventäminen mahdollistaa yleispalvelun alaisen jakelun toteuttamisen myös jatkossa ilman valtion tukea. Kolmipäiväiseen yleispalveluun siirryttäessä postilakiin lisättäisiin samalla uusi sanomalehtijakelua koskevaa valtionavustusta koskeva luku. Ehdotettujen muutosten myötä postilaki koskisi jatkossa sanomalehtijakelua vain ehdotettujen valtionavustusta koskevien säännösten osalta. Postilain 43 ja 48 §:n osalta esityksessä ehdotetaan terminologisia muutoksia. Jatkossakin postin saajan ikä olisi yksi niistä seikoista, jotka voidaan huomioida jakelupaikkaa määritettäessä.

Ilman ehdotettua valtionavustusta markkinaehtoisesti toteutuvan viisipäiväisen sanomalehtijakelun kustannukset saattaisivat yleispalveluvelvoitteen keventämisen myötä nousta sanomalehtiyrityksille niin korkeiksi, ettei yhtiöillä olisi liiketoiminnallisia edellytyksiä ostaa erillistä jakelua niille kahdelle päivälle, jolloin yleispalveluvelvoitteen mukaista jakelua ei suoriteta. Tämä on seurausta jo pidempään jatkuneen ja digitalisaation vauhdittaman printtimedian huononevan markkinatilanteen sekä Suomen maantieteellisen laajuuden ja erityisesti harvaan asuttuihin alueisiin liittyvien rakenteellisten haasteiden yhteisvaikutuksesta. Kolmipäiväiseen yleispalveluvelvoitteen mukaiseen keräilyyn ja jakeluun siirtymisen yhteydessä esitetään säädettäväksi sanomalehtijakelua koskevasta valtionavustuksesta, jolla turvattaisiin viisipäiväisen sanomalehtijakelun toteutuminen niillä alueilla, joilla ei ole kaupallisin ehdoin toteutettua sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa eikä saatavilla täysin kattavaa viisipäiväistä varhaisjakelua.

Valtionavustuksen tarkoituksena on lieventää sanomalehtien jakelumäärien laskusta johtuvaa jakeluyritysten jakeluhintojen korotuspainetta alueilla, joilla sanomalehtijakelu ei ole kannattavaa. Ilman valtionavustusta riskinä olisi, että jakeluyhtiöt joutuisivat nostamaan hintojaan merkittävästi niin, etteivät sanomalehtikustantajat pystyisi maksamaan nousseita jakelukustannuksia. Tästä aiheutuisi tilanne, jossa sanomalehtikustantajat joutuisivat nostamaan hintojaan, jolloin sanomalehtitilausten hinnoittelu muuttuisi kuluttajien kannalta kohtuuttomaksi, tilausmäärät vähenisivät ja jakeluyritysten olisi edelleen nostettava jakeluhintojaan. Hallituksen esityksen mukaisella sanomalehtijakelua koskevalla valtionavustuksella on tarkoitus lieventää edellä kuvattuja vaikutuksia ja näin osaltaan turvata kansalaisten yhdenvertaista tiedonsaantia ja sananvapauden toteutumista koko maassa.

Helsingissä 8.12.2022

Liikenne- ja viestintäministeri Timo Harakka

VN/31795/2022-LVM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: